

Wij achten het juist dat Opperdoes niet bij Medemblik wordt gevoegd. Medemblik kan naar ons oordeel zijn uitbreidingen ter voldoening aan zijn taakstelling gemakkelijk op eigen gebied realiseren. Opperdoes een plaats te gunnen in de nieuwe gemeente Noorder Koggenland is naar onze mening een duidelijke verbetering van het wetsontwerp gezien de structuur van het dorp, die bij die van de andere dorpen van de te vormen gemeente aansluit.

Wij vinden dat vandaag voor een nieuwe bestuurlijke indeling van dit gebied moet worden gekozen door dit wetsontwerp te aanvaarden. Nog liever ware het ons geweest, als dit zo tijdig was gedaan dat de inwoners van de betrokken gemeenten dit jaar slechts ter stembus hadden behoeven te gaan voor de verkiezing van de gemeenteraden van de nieuw te vormen gemeenten.

De heer **Kaland** (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Naar mijn opvattingen over deze Kamer, die ik sinds lange tijd op afstand en sinds kort van nabij mag meemaken, is het hier niet de plaats om nog eens alle details aan de orde te stellen of om na te gaan, of iedere grens wel goed getrokken is. Ik doel in dit geval dan letterlijk op de gemeentegrens. De zin van een debat als het onderhavige is dat een gedachtenwisseling met de Minister kan en naar wij verwachten ook zal bijdragen tot de vormgeving van het beleid, ook buiten het kader van dit wetsontwerp. Gaarne maak ik dan ook van de gelegenheid gebruik om enkele opmerkingen te maken over de reorganisatie van het binnenlandse bestuur.

Ik onderscheid daarin twee fasen. Op de eerste plaats de gemeentelijke herindeling, uitsluitend territoriaal gericht, reeds lang in uitvoering, van regio tot regio verschillend aangepakt en met weinig consistentie op rijksniveau uitgevoerd. Veel criteria, waaraan een gemeentelijke herindeling zou kunnen worden getoetst, waren en zijn ook niet voorhanden. Het is onze opvatting dat deze ook niet voor alle gemeenten dezelfde kunnen zijn. Van geval tot geval zal moeten worden beslist over een herindeling in een streek en over wijziging van grenzen, waarbij verschillende gemeenten betrokken zijn.

Tot voor kort was echter één ding wel duidelijk, namelijk dat de gemeentelijke taak toenam, in de breedte en in de diepte, kwantitatief en kwalitatief.

Wat het laatste betreft, behoorde het althans zo te zijn. Sinds kort is daarin echter verandering gekomen. In de recentelijk nog levende gedachten ontrent de reorganisatie van het binnenlandse bestuur – ik noem dit de tweede fase – gaat het niet alleen om territoriale grenswijzigingen, maar ook om een functionele herindeling van taken. Mijn fractie wil van deze bewindsman en van dit kabinet eerst een herindeling van taken en dan de grenzen om de respectieve eenheden. Functionele herindeling behoort naar onze mening vooraf te gaan aan de territoriale. Zo lang het functionele niet vaststaat, lijkt het gewenst, het kalm aan te doen met de territoriale wijzigingen.

Wat de grenzen betreft zijn wij weliswaar snel klaar met de grootste eenheid, maar wat het takenpakket betreft moet ik zeggen dat wij aan een kritische bezinning op wijziging van het rijkstakenpakket niet zullen kunnen ontkomen. Daarbij dient naar ons oordeel te gelden, dat wat op lager niveau kan gebeuren en daar misschien zelfs beter kan gebeuren, daar ook dient te gebeuren. Dit geldt ook voor de daaronder ressorterende bestuurslagen, zoals de provincie en de gemeenten. Bij deze twee categorieën zal er echter ook sprake zijn van grenswijzigingen.

Ik herhaal, dat het ondoenlijk is, over nieuw te creëren gemeenten te praten zonder het takenpakket te kennen. Men kan toch geen nieuw lichaam creëren zonder de taak, de doelstelling, van dat lichaam te kennen? Het ziet ernaar uit, dat dit kabinet met minder grenswijzigingen op provinciaal niveau wil komen dan het vorige. Wij zouden daarmee gelukkig zijn. Ik vermoed echter, dat dit ook van invloed zal zijn op het takenpakket van zowel de provincie als de gemeente. Dit leiden wij ook af uit de laatste brief ontrent dit onderwerp van de Minister van Binnenlandse Zaken. Tegen deze achtergrond maak ik namens mijn fractie enkele opmerkingen over het voorliggende wetsontwerp.

Wij verklaren, dat het de fractie liever ware geweest, dat er een beter wetsontwerp aan ons was voorgelegd. Als examenstuk zou het beslist met een onvoldoende worden gewaardeerd. Dit betekent, dat het nog een keer moet worden overgedaan. In de politiek en in het bestuur gelden echter ook wel andere maatstaven. Het is nooit erg hard te maken wat goed is en wat kwaad is. Niettemin overweegt een groot deel van mijn fractie zijn stem aan dit wetsontwerp te onthouden.

Daarvoor zijn twee hoofdmotieven aan te voeren. Zo verwacht mijn fractie, dat deze grenswijziging slechts voorlopig is, dat wil zeggen, dat binnen afzienbare tijd dit gebied wederom op de schop moet. Wij baseren deze gedachte op de zo juist geschetste mogelijke ontwikkeling van een reorganisatie van het binnenlandse bestuur.

De woordvoerder van de Partij van de Arbeid heeft hier gezegd, dat deze brief geen wijziging in het standpunt behoort te brengen. Ik betwijfel dat, want deze brief legt andere accenten, en deze waren tot nu toe niet in de discussie over de reorganisatie van het binnenlandse bestuur aangekondigd. Het ziet er namelijk naar uit, dat er minder provincies komen, duidelijker provincies blijvend dan gewesten wordend. Dit betekent waarschijnlijk ook – de brief van de Minister duidt hier ook op – dat minder gemeentelijke taken naar de provincie zullen gaan. Dit betekent weer, dat wij krachtige gemeenten nodig hebben om een in breedte en in diepte toenemend takenpakket naar behoren te kunnen uitvoeren.

De Minister noemt in de desbetreffende brief een inwonertal in de orde van grootte van 10.000. Ik besef heel wel, dat dit slechts een indicatie is en geen heilig getal. Toch wil ik concluderen, dat, waar het gaat om de opheffing van een gemeente met minder dan 10.000 inwoners dan wel het creëren van nieuwe gemeenten met minder inwoners dan 10.000, dit twee verschillende zaken zijn, die dan ook vanuit een verschillende invalshoek behoren te worden beoordeeld. Ik kan mij heel wel indenken, dat een bepaalde gemeente met een inwonertal beneden de 10.000 gehandhaafd kan blijven. Om bij een eventuele herindeling nieuwe eenheden te creëren op een schaal die in het thans voor ons liggende wetsontwerp staat, lijkt mij onjuist en niet op de toekomst gericht.

In de memorie van antwoord lees ik op blz. 2: 'Het komt mij om wille van de bestuurlijke rust in het gebied noodzakelijk voor dat bij aanvaarding van dit wetsontwerp ten aanzien van de in de toekomst gewenste veranderingen in het bestuurlijk patroon voorlopig terughoudendheid wordt betracht.'

Mijnheer de Voorzitter! Wat betekent 'in de toekomst gewenste veranderingen in het bestuurlijk patroon'? Ik lees daarin niets anders dan dat dit wetsontwerp niet op de toekomst is gericht, want men spreekt immers bij de behandeling van dit wetsontwerp

Kaland

reeds over in de toekomst gewenste veranderingen. Naar mijn mening is deze wetgeving echter juist op de toekomst gericht en gaat het juist om de in de toekomst gewenste veranderingen in het bestuurlijk patroon. Wij zijn nu bezig wetgeving te accepteren dit uitsluit en die ervan spreekt dat daarover voorlopig niet wordt gesproken.

Het zojuist geciteerde zinnen schetst de essentie van het wetsontwerp en dat zijn ook de grootste bezwaren daartegen. Rechtsgemeenschappen en gemeenschappen van mensen behandelt men echter niet 'ad hoc-ig', dus die haalt men niet voorlopig uit elkaar om ze daarna weer op een hoop te gooien. Met grote zorgvuldigheid dienen nieuwe rechtsgemeenschappen te worden gecreëerd, geschikt om nu en in de toekomst de gemeentelijke taken zoveel mogelijk zelfstandig te kunnen vervullen. Het gaat er bij mij echt niet om, nu bij de aanvaarding van een wet op de gemeentelijke herindeling de hoop uit te spreken, dat de gemeenten hun gemeenschappelijke taken in goed overleg kunnen blijven verrichten.

Wij hebben de Minister gevraagd naar de taken die nu en straks door een gemeenschappelijke regeling worden of zullen worden uitgevoerd. Daaraan zijn zowel door de Minister als door het hem adviserende college van gedeputeerde staten van Noord-Holland woorden gewijd. De vraag is echter niet beantwoord. Komt dat doordat de geluiden uit de streek juist zijn, dat alle gemeentelijke taken die nu onder een gemeenschappelijke regeling vallen, onder een soortgelijke regeling zullen blijven vallen, omdat de gemeenten wat dat betreft in dezelfde – volgens de Minister – 'ondoorzichtige structuren' hun gemeentelijke taken zullen moeten blijven vervullen? Wij betreuren het zeer, dat op deze essentiële vraag niet is geantwoord. Het was onze mening, dat een gemeentelijke herindeling vooral is bedoeld om het aantal gemeenschappelijke regelingen drastisch te beperken. Als daaraan niets verandert, wat is dan nog het doel? Kan de Minister ons daarop een antwoord geven?

Ik sluit de gemeente Hoorn uiteraard heel duidelijk van deze discussie uit en kom daarop later nog terug.

Ik kom nu aan het tweede hoofdmotief. Het lijkt erop alsof de Minister ook niet zo gelukkig is met dit wetsontwerp. Hem, althans zijn ambtsvoorganger, stond ook iets anders voor ogen. Daartoe haal ik een citaat aan uit

een brief van 1 november 1974 van de Minister van Binnenlandse Zaken:

'Hierbij deel ik U mede dat het voorstel van gedeputeerde staten van Noord-Holland tot gemeentelijke herindeling van West-Friesland Oost naar mijn mening voor de streek geen afdoende oplossing biedt. Met name omdat van de volgens het voorstel te vormen 12 gemeenten niet minder dan 7 niet of nauwelijks 8000 inwoners zouden tellen, zal dit plan mijns inziens bezwaarlijk als basis voor een bij de Staten-Generaal in te dienen wetsontwerp kunnen dienen.' Ik meen dat dit duidelijke taal is, die overeenkomt met het verhaal dat wij hier namens onze fractie houden.

De bewindsman schrijft nu dat hij een heel eind mee kan gaan met de leden die van oordeel zijn, dat dit voorstel in sommige opzichten mager is. In feite is dat een negatieve benadering van dit wetsontwerp. En wij verwachten juist van dit kabinet een goede en een volle wetgeving. Wetgevende arbeid is voor Regering en Staten-Generaal nog altijd een uitermate belangrijke taak. Wetgeving heeft een langer leven dan de voortdurende dialoog, die wisselt en vervaagt, afhankelijk van de emoties van de dag. Is het dan zo vreemd dat de gedachte opkomt en veld wint om aan dit wetsontwerp steun te onthouden?

Ik kom nu terug op Hoorn. Het is ons duidelijk dat een grenswijziging met betrekking tot Hoorn noodzakelijk is. Persoonlijk ondersteun ik ook de gedachte van de Minister dat in dit geval de groeitaak en de functie van een gemeente als Hoorn zich op eigen territorium behoren te voltrekken. Niet ieder in mijn fractie denkt daar zo over. Ik steun de bewindsman daar gaarne in. Niettemin is het wel de vraag of de functie, die jaren geleden op rijksniveau, in de regio en bij de gemeenten allen voor ogen stond omtrent Hoorn, vandaag de dag nog dezelfde is. Met name de geringere overloop van Amsterdam zou nog wel eens tot gevolg kunnen hebben, dat bij een kritische bezinning op het noodzakelijke territorium minder afstand van grondgebied zou moeten worden gedaan door de omliggende gemeenten. Bovendien is het alleszins te begrijpen dat de oorspronkelijke Bangert-gemeente zich toch verraden voelt.

Het is niet onze taak om alles nog eens na te pluizen en na te gaan hoe alles is verlopen en waarom. Een ding is duidelijk – dat constateren wij –: in de regio was Bangert geaccepteerd. Ik ben – het zij nogmaals gezegd – daar geen bewonderaar van. Maar dit zo

zijnde en het recht van de centrale Regering om daarvan af te wijken erkennende, meen ik dat door de overeengekomen vorm van samenwerking het onomkeerbare Groot-Hoorn wel eens zou kunnen zijn binnengehaald. Dat Hoorn en het college van gedeputeerde staten van Noord-Holland niet meer karakter hebben getoond om achter hun eigen schepping te blijven staan, bewonderen wij niet. Integendeel, wij betreuren dat uit een oogpunt van behoorlijk bestuur. Hoorn heeft evenwel meer ruimte nodig en meer armslag dan waarover het nu kan beschikken.

Mocht er voor dit wetsontwerp te weinig steun zijn in deze Kamer, dan is mijn fractie gaarne bereid mee te werken aan een grenswijziging, die inderdaad een paar jaar procedure nodig heeft – maar het leven zal waarschijnlijk toch wel doorgaan –, om naar de huidige inzichten aan Hoorn die ruimte te geven die een gemeente als Hoorn nodig heeft.

Ten slotte een korte opmerking over de procedure, mijnheer de Voorzitter. De Minister zal er goed aan doen, er bij de planning rekening mee te houden dat voorstellen als deze ruimschoots voor de wettelijke raadsverkiezingen aan de Kamers dienen te worden voorgelegd. Een correctie van één gemeente sluit ik daarbij uit. De burger mag niet de indruk hebben dat deze voor velen belangrijke ingrepen slechts een formele behandeling vragen en op het allerlaatste moment met het oog op verkiezingen erdoor gejaagd moeten worden.

Mede ter vermindering van die indruk en het tweemaal houden van verkiezingen, hetgeen wij door ons gedrag in deze Kamer mede hebben veroorzaakt, zou ik dit punt omtrent de procedure en tijdsindeling onder de bijzondere aandacht van de Minister willen brengen. Relatief hoge kosten en inspanningen, zowel voor de burgers als voor de overheid, en het schadelijke voor de democratie van tweemaal achter elkaar naar de stembus te worden geroepen, een keer voor iets wat in feite niet of amper gaat functioneren, vinden wij een slechte zaak. Wij verzoeken de Minister herhaling van deze procedure in de tijd, voor zover hij het in de hand heeft, in het vervolg te voorkomen. Met belangstelling wachten wij het antwoord van de Minister af.

De heer **Meuleman** (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Ik zie er de noodzaak niet van in op elke wijziging van de grens van afzonderlijke gemeenten waarmee wij hier te maken krijgen in te gaan.